

Sedanji vladar avstrijsko-ogerske države je Njegovo ces. kr. apostolsko Veličanstvo FRANC JOŽEF I., ki je bil rojen 18. avgusta 1830. leta, a cesarovati je začel 2. decembra 1848. leta. Bog nam ga ohrani še mnogo mnogo let!

A zdaj otroci! vse to, kar vam sem tukaj povedal, poiščite na zemljevidu avstrijsko-ogerske države in naučite se vse do prihodnje „Vertčeve“ številke tudi na izust.

I. T.

Maščevanje ruske knéginje Olge.

I.

V 945. leto reče družina ruskemu knezu Igorju: „otroci Svénaldovi so se odéli z orožjem in s perti (obléko), a mi smo goli; knez! pojdi z nami v dánj*), da tí dobodeš in mí.“ Posluša je Igor ter otíde v Dréva**) v dánj. Tam je ljudém nasiljal on in možjé njegovi. Vzémši danj se verne v svoj grad (mesto). A nazaj idóč se premisli in reče družini svojej: „idite z dánjo domov, a jaz pojdem zopet v Dréva.“ Pustí družínó domov a z malo družínico se verne, želèč boljšega iménja. Slišavši Drevljáni, da zopet ide, storé svèt s knezom svojim Malom, in rekó: „kadar se volk navadi v ovce, to iznese po jednej ovci vso čredo, če ga ne ubijó: tako tudi ta; če ga ne ubijemo, to vse nas pogubí.“ Pošljó k njemu, govoreč: „po kaj zopet ideš? Pobral si vso dánj!“ A ne posluša jih Igor. Drevljáni prišedši iz grada Iskersténja ubijó Igorja in vso njega družínó; kajti bilo jih je malo. Mogila njegova je pri Iskersténji gradu v Drévih. A Igorjeva žena, knéginja Olga, bila je v Kijevu sè sinom svojim, z détskim Svetoslavom, in kermílec (varuh) njegov je bil Asmud a vojevoda je bil Svénald. Rekli so Drevljáni: „evo, kneza smo ubili ruskega; vzemímo njega ženo za svojega kneza Mala; vzemímo tudi Svetoslava ter storímo njemu, kakor hočemo!“ Tedaj dvajset svojih boljših mož pošljó k Olgi, in ti poslanci pristanó***) pod Boríčevim. Povedali so ljudje Olgi, da so Drevljáni prišli. Olga Drevljáne pokliče k sebi ter jim reče: „dobri gostje so prišli.“ A Drevljáni odgovoré: „prišli smo, knéginja!“ Reče jim Olga: „da povédite, zaradi česa ste sem prišli?“ Drevljáni déjo: „poslala nas je drevska zemlja, rekóč tako: moža tvojega smo ubili, ker je bil, kakor volk, vzemajóč in grabèč; a knezi naši so dobri ter so pazili drevske zemlje; da pojdi za kneza našega, za Mala!“ Bilo je ime njemu Mal, knezu drévsckemu. Olga jim reče: „ljuba mi je beseda vaša; moža svojega uže ne morem zopet vskrésiti****). Jutri

*) Dánj, dánji ženskega spola, stara in prava slovanska beseda, ki znači dá v-ščino (Abgabe, Tribut). V danj iti znači: iti danj pobirat, kakor tudi še zdaj govorímo: v derva, v steljo iti, itd.

**) Drevljáni so bili v tej dobi še pogani a slovanskega rodú; njih zemlja se je imenovala Dréva (die Bäume), ker so bivali v gozdih, a od svoje zemlje so se tudi ljudjé imenovali: Drevljáni.

***) Pristati, pristanem, z ladijo se na bregu ustaviti (landen), odtod: pristaníšče Landungsplatz, Hafen.

****) Nazaj verniti in zatorej tudi: od mertvih obuditi; od tod: krés, die Sonnenwende.

vas hočem počestiti pred svojimi ljudmi; a zdaj se vernite v ladijo ter ležite in bodite veličavi (prevzetni). Za jutra jaz pošljem pó-vas, a ví recíte: ne idemo na konjih, niti peš ne idemo, nego ponesíte nas v ladiji! — ter ponesó vas, kakor jim ukažete.“ — Tako je odpustí v ladijo. A Olga velí izkopati jamo veliko in globoko na svojem dvoru zunaj grada. Za jutra Olga pošlje po gostí. Njeni ljudjé pridó k Drevljánom, govoreč: „Olga vas zove na veliko čast.“ Drevljáni rekó: „ne idemo na konjih niti na vozéh, niti peš ne idemo; ponesíte nas v ladiji!“ Kijáni jim odgovoré: „nam je nevolja; knez naš je ubit a knéginja hoče iti za vašega kneza.“ In ponesli so je v ladiji, a Drevljáni so sedéli veličavi zeló. Prinesó je na dvor k Olgi ter je tamkaj vergó v jamo z ladijo vred. Olga jim reče: dobra li vam je čast?“ A oni odgovoré: „pustéje nam je, nego je bila Igorjeva smert!“ Olga ukaže zasuti žive, in tako so je zasuli.

Terdoserčno je stvorila poganska Olga poganskim Drevljánom; pozneje se je pokerstila ter bila knéginja pobožna zeló.

M—e.

Goska in konj.

(Basen.)

Na necem pašniku sta se pasla goska in konj. Goska, misleč, da jo konj prezira, ker ne pogleda na njo, ošabno vzdigne glavo, stegne vrat in s podsmehljivim glasom reče konju: „jaz sem plemenitejša in doveršenejša žival, nego ti, ki moreš samo po zemlji hoditi. Jaz morem hoditi po zemlji, kakor tí, in imam tudi peruti, s kterimi se dvigam v zrak, in če se mi ljubi, razveseljevat se grem na vodo, plavam po ribnikih in jezerih ter hladim se v vodi. Imam svojstva ptičja, ribja in zémeljskih živálij.“

Nejevoljno pogleda konj gosko in odgovori: „res je, pripravna si za zemljo, zrak in vodo, a povsod se kaj slabo kretaš. Leteti moreš, res, ali tako neukretno in težavno, da se ne moreš primerjati skorjančku in lastovici. Tudi v vodo greš, a le po verhu plavaš, pod vodo ne moreš živeti, kakor berza ščuka in rak, tudi v vodi ne dobivaš hrane. In če po zemlji hodiš, ali bolje, če se ziblješ na širokopodplatnih nogah in z dolgo stegenim vratom na vsacega mimogredočega vpiješ, v posmeh si mu, kdor te vidi. Jaz hodim le po zemlji, a pogledi, kako krasna je moja hoja, kako primerni moji udje, kako zalito moje telo, kako jaka moja moč, kako berz moj tek, da se čudi, kdor me vidi. Rajši sem samo za jedno stvar in v tej doveršen, nego li za več stvari, a v vseh le — goska.

Fr. K—c.

Lev in levica.

(Basen.)

Lev. Ne ostavljaj mi otroka samega, žena! Slab in šibák je še; lahko se mu zgodi kaj žalega.

Levica. Kdo se prederzne mu storiti kaj žalega? Najmogočnejši si, kralj vsih čveteronožnih živalij, vse se trese pred taboj!

Lev. Kogar se vsi bojé, óni se naj vseh čuva. Zatorej, žena! ne ostavljaj mi otroka samega!